

PER UNA HISTÒRIA MÉS POLIFÒNICA

Malgrat els objectius fixats a la LOE, el currículum i els llibres de text continuen tenint com a referent la visió més acadèmica de les disciplines que treballem. Sota la suposada objectivitat d'aquestes disciplines, s'ofereix una visió limitada del passat històric i de la societat actual.

Es tria com a objecte d'estudi l'esfera pública, i els seus protagonistes, que són una minoria de la població, passen a ser el referent de tota la humanitat. Els valors i actuacions d'aquests personatges públics (competitivitat, domini territorial, explotació...) es presenten com a model a seguir per l'alumnat, ja que són considerats, oficialment, els agents de canvi social.

Es pot pensar que aquesta anàlisi no és del tot certa, ja que normalment s'hi afegeix un apartat sobre la situació de les dones, o sobre minories oprimides. És veritat, però quan apareixen és per il·lustrar la seva subordinació o denunciar la discriminació que pateixen. El perill d'això és que es dona una visió victimista que produeix efectes no desitjats, com per exemple la naturalització de les relacions jerarquitzades, l'atribució de passivitat i l'acceptació de la subordinació.

Aquests models de passivitat, marginalitat i debilitat es contradiuen amb la realitat (que és molt més complexa i rica) i les expectatives de les alumnes que tenim a classe. Aquests models els resulten estranys ja que no els oferim genealogies amb les quals identificar-se i que les ajudin a trobar la seva pròpia identitat i el seu lloc al món. Quant als nois, se'ls reforça l'arquetip viril amb les insuficiències i deformacions que comporta.

Es pot oferir molt més als nois i a les noies que tenim davant. La dinàmica social és molt més diversa i suggerent que la visió que se'ns en presenta habitualment. Proposo una **alfabetització social crítica**. L'objectiu és ajudar a la formació de persones amb consciència de la importància de la seva pràctica social. És a dir, no persones passives que creuen que tot es decideix als despatxos i que, per tant, les seves decisions no tenen ni la més mínima importància.

Per avançar en aquest camí s'ha d'abordar l'anàlisi tant de la societat actual com del passat històric incorporant nous enfocaments epistemològics (egohistòria, història de les mentalitats, geografia de gènere, història no androcèntrica) que ja estan molt desenvolupats en el camp de la investigació, però que, en general, s'han incorporat poc als llibres de text. Un camp molt interessant és el treball amb **fonts biogràfiques**, que parteix de les experiències vitals de persones anònimes (s'ha treballat molt amb fonts orals en la història contemporània, però també es pot fer amb fonts escrites o restes materials per a altres èpoques). Aquestes fonts biogràfiques són significatives si considerem que la dinàmica social respon a l'èxit o les dificultats dels grups hegemònics per imposar la seva hegemonia i poder donar una imatge de consens, tot això condicionat per les estratègies dels grups subalterns per redefinir la seva posició i elaborar i practicar alternatives.

Es tracta, en definitiva, d'ampliar el reduïdíssim focus que normalment fa servir la perspectiva més acadèmica de les disciplines presents en la nostra àrea. La dinàmica social i el passat històric són molt més rics i complexos. Es tracta d'intentar escoltar un ventall més ampli de veus que ens permetin acostar-nos a una **Història més polifònica**, tot passant d'una Història de personatges a una Història de persones a través de la qual es puguin copsar les múltiples aportacions que van construir el mosaic social. No es tracta d'afegir un apartat de vida quotidiana, **allò que és essencial és la quotidianitat**. És on podem veure el subjecte davant de l'estadística. Allò que realment es viu, davant d'allò que pretenen les institucions. És el lloc de les alternatives, de les opcions individuals, no és trivial, és essencial.

Vull destacar **el paper central de l'àmbit familiar** com a escenari i motor que fa possible el desenvolupament de totes les activitats humanes. Es posa en relleu la transcendència de la vida domèstica que assegura la continuïtat de l'espècie. Com hauríem arribat a l'actualitat només amb aquesta Història farcida de guerres i violències que omple els llibres de text?

Ens pot quedar el dubte de si allò que aprenem és realment significatiu. Si és la veritat. Crec que el que és important es que desacralitzem la ciència i pensem en termes de complexitat. Probablement cada sector social pot tenir una part de la veritat. No es tracta de substituir una veritat per una altra. El que veiem no és la realitat, sinó que fem una lectura determinada triant uns aspectes i deixant-ne uns altres de banda. No es tracta de dir que tot val, sinó de reconèixer que es fa l'anàlisi a partir d'unes experiències determinades: **coneixement posicionat**.

L'objectiu fonamental és ajudar l'alumnat a entendre el món on viu, a buscar el seu lloc en relació amb les altres persones i el medi ambient i a aclarir la seva posició enfront de les problemàtiques socials actuals. Per afavorir aquest treball és important comprendre les arrels d'aquest món a través de la indagació de les trajectòries vitals de les generacions precedents (pares, mares, àvies, avis). Si es treballa **la generació com a mesura fonamental de temps** i la transmissió generacional com a connexió entre passat i present, oferim a l'alumnat unes genealogies que no els resulten estranyes. D'aquesta manera, es posa l'èmfasi en la **responsabilitat individual i col·lectiva en la dinàmica social**.

Des d'aquesta perspectiva, la construcció de la vida de les persones és marcada per aquesta transmissió generacional (el sentit de continuïtat i canvi, a partir d'allò que rebem i de les opcions que fem), en la qual les xarxes de relació social tenen un paper determinant. La societat està formada per persones diferents, però no indiferents, sinó dependents. Reivindiquem **la identitat relacional que ens fa éssers humans**, enfront de la competitivitat i l'individualisme que dominen la vida pública i que porten a relacions agressives als estadis, a casa o en defensa de les pàtries. Si ens centrem en els espais privats i la vida quotidiana es destaca la col·laboració que és i ha estat determinant en les xarxes de relació social (relacions de veïnatge, amistat...). Valors que cada cop es consideren més imprescindibles per a una pràctica social constructiva.

